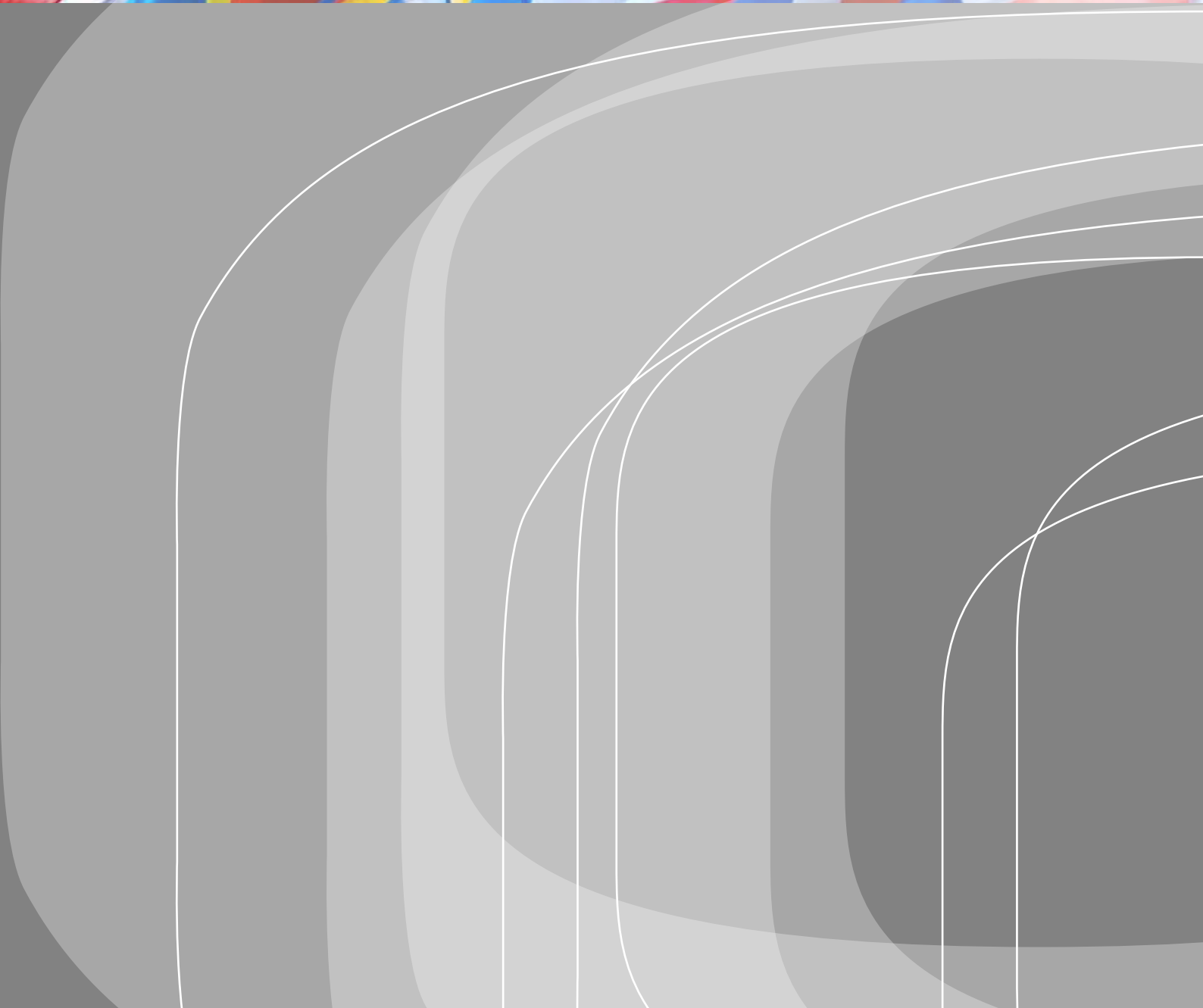

Norden – ledande i grön tillväxt

Rapport från de nordiska statsministrarnas arbetsgrupp för grön tillväxt

Norden – ledande i grön tillväxt

Rapport från de nordiska statsministrarnas
arbetsgrupp för grön tillväxt

ANP 2011:717

978-92-893-2235-5

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2011

Layout: Jette Koefoed

Fotos:

Omslag: Søren Sigfusson/norden.org

s.4–10: ImageSelect

s.11: Johannes Jansson/norden.org

Upplaga: 100

Tryck: Kailow-Express

Tryckt på miljövänligt papper som uppfyller
kraven i den nordiska miljömärkningen.

Publikationen kan beställas på

www.norden.org/order

Fler publikationer på

www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge, Sverige, Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill styrka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
Telefon (+45) 3396 0200

Nordiska rådet

Ved Stranden 18
DK-1061 København K
Telefon (+45) 3396 0400

www.norden.org

Norden – ledande i grön tillväxt

Rapport från de nordiska statsministrarnas
arbetsgrupp för grön tillväxt

Innehåll

Arbetsgruppens uppdrag

Underlag för arbetet

Potential och utmaningar i Norden

Vision

Rekommendationer på insatsområden

Tidplan för återrapportering

Nordisk arbetsgrupp för grön tillväxt

Den nordiska arbetsgruppen för grön tillväxt fick sitt mandat av de nordiska statsministrarna efter diskussioner på Globaliseringsforumet den 20 maj och sommarmötet den 21 maj 2010.

Enligt mandatet ska arbetsgruppen identifiera:

- områden och sektorer inom grön tillväxt, där en gemensam nordisk insats kan skapa mervärde, och som kan utgöra framtida prioriteringar för det nordiska globaliseringsarbetet.
- 2–3 konkreta nordiska initiativ inom grön tillväxt, som kan generera resultat på kort sikt (långt hängande frukter), härunder genom ökad koordinering och ”pooling” av nationella insatser.
- 2–3 gemensamma nordiska strategiska insatsområden med ett långsiktigt perspektiv.
- möjligheter för att koppla de nordiska insatserna inom grön tillväxt till existerande nationella, europeiska och globala åtgärder och finansieringskällor.

Arbetsgruppen har haft fem möten under perioden november 2010 till och med maj 2011. Se deltagarna i arbetsgruppen i bilaga 1.

Underlag för arbetet

Arbetet har understötts av en rapport från konsultföretaget McKinsey & Coⁱ, dessutom har arbetsgruppen tagit del av rapporter som utarbetats på uppdrag av ministerrådet för miljöⁱⁱ, ministerrådet för utbildning och forskningⁱⁱⁱ, ministerrådet för näringsliv, energi och regionalpolitik^{iv}, ämbetsmannakommittén för miljö samt programstyrelsen för det nordiska toppforskningsinitiativet. Arbetsgruppen har även noterat det relevanta arbete som pågår om grön tillväxt inom OECD och UNEP.

Det finns olika utgångspunkter för definitionen av grön tillväxt. Arbetsgruppen har i sitt arbete utgått från denna definition som används av OECD: *”Green growth means fostering economic growth and development while ensuring that natural assets continue to provide the resources and environmental services on which our well-being relies. To do this it must catalyse investment and innovation which will underpin sustained growth and give rise to new economic opportunities.”*^v

Potential och utmaningar i Norden

Grön tillväxt har blivit en central målsättning, som många länder och regioner har satt upp för att möta de stora miljö-, klimat- och energimässiga utmaningarna samtidigt som en god ekonomisk tillväxt upprätthålls. Den globala marknaden för gröna lösningar kommer att växa och det finns potential för att Norden kan flytta fram sin marknadsposition.

Omställningens utmaningar och möjligheter är omfattande och kan illustreras genom följande exempel. För att klara det uppsatta 2-gradersmålet förutspås den samlade globala BNP, enligt ett av International Energy Agencys (IEA) scenarier, öka med 83 procent från 2010 till 2030 medan koldioxidutsläppen samtidigt behöver minskas med 67 procent.^{vi} De årliga investeringarna i förnybar energi för att skapa elektricitet förväntas uppgå till 200 miljarder USD år 2010–2020^{vii}. Enligt vissa studier skulle man om målet med 20 procents andel av förnybar energi år 2020 uppnås, kunna netto skapa mer än 200 000 arbetstillfällen USA^{viii}, och 1,4 miljoner arbeten i Europa^{ix}.

De nordiska länderna är små, öppna och anpassningsbara ekonomier, med totalt 25 miljoner invånare, den elfte största ekonomin i världen räknat som en enhet, med hög produktivitet, hög utbildnings- och inkomstnivå. Historiskt har Norden haft en roll som pionjär på flera miljöområden som en följd av en hög miljömedvetenhet i befolkningarna, ett tidigt politiskt engagemang på miljöområdet, flera miljöproblem som lösts tidigt samt en teknikutveckling på området som även använts internationellt.

Det nordiska samarbetet har redan gjort avtryck i Europa när det gäller utvecklingen av ett gemensamt elnät och elmarknad, samt genom att vara ledande när det gäller att utveckla miljömärkning och cleantech-lösningar. Norden har lyckats förena höga miljöambitioner och god tillväxt. De nordiska länderna har sedan mitten av 1980-talet åstadkommit betydande utsläppsminskningar i luft och vatten, samtidigt som den ekonomiska tillväxten varit på samma nivå eller bättre än OECD-genomsnittet. De flesta nordiska länderna har under perioden även brutit sambandet mellan ekonomisk tillväxt och energianvändning.^x

Kostnadseffektiva styrmedel är en nödvändig förutsättning för grön tillväxt och grön omställning

En omfattande global grön omställning kommer att vara nödvändig för att upprätthålla ekonomisk tillväxt samtidigt som klimatförändringar begränsas, kritiska naturresurser bevaras, den ekonomiska konkurrenskraften är god och slutligen frågan om energiförsörjningssäkerhet hanteras.

Omställningen skapar möjligheter för investeringar, arbetstillfällen och nya exportmarknader. Realiseringen av denna potential värderas förutsätta en tydlig politisk signal och agerande. Men som vid alla strukturomvandlingar innebär övergången till en grönare tillväxt både möjligheter och utmaningar i form av exempelvis förlorade arbetstillfällen. Den centrala frågan är de totala effekterna på tillväxt, miljö och välfärd i hela ekonomin.

För att det ska vara möjligt att förena höga ambitioner i miljö- och klimatpolitiken med en god tillväxt är det mycket viktigt att samhällsekonomisk effektivitet beaktas i utformningen av politiken. Varje krona/euro till miljö och klimat behöver användas där den ger mest nytta. De främsta verktygen för att nå kostnadseffektivitet är ekonomiska styrmedel som är breda, likformiga, teknikneutrala och helst internationellt samordnade. Dessa styrmedel kan användas tillsammans med informations- och normstyrning. Även stöd till innovation för att främja grön tillväxt kan vara aktuellt. Vid värderingen av kostnadseffektivitet är det viktigt att få fram det reella ekonomiska värdet av naturresurser och naturens mångfald, som grund och förutsättning för grön tillväxt.

Att agera nordiskt

Det finns en rad skäl till att det är rationellt för de nordiska länderna att agera gemensamt och som ger fördelar som idag endast delvis är utnyttjade.

Ökad marknadsstorlek – genom att skapa en gemensam nordisk marknad med likartade krav för grön teknologi kan efterfrågan och marknadspåverkan komma att öka tydligt. Den gemensamma nordiska elmarknaden, *NordPool* samt arbetet med gröna certifikat är exempel på hur ökad marknadsstorlek kan uppnås genom att samarbeta över nationsgränserna.

Politisk föregångare i EU/EES – genom att utnyttja den gemensamma politiska plattformen för nordiskt samarbete kan Norden vara ledande och sätta dagordningen i EU/EES på flera områden.

Gemensam infrastruktur – marknader för energi och transporter är beroende av en gemensam infrastruktur, där vägar, järnvägar, elnät och gasnät är tydliga exempel. Flera exempel finns även inom ny teknologi.

Kritisk massa – att samla resurser för att skapa en nödvändig storlek är avgörande för att utveckla specialiserade gröna nischer såväl som att skapa ökad synlighet omkring Norden som en attraktiv region för tex. turism, handel och investeringar.

Vision

Om de nordiska länderna vill etablera grön tillväxt som ett centralt gemensamt tema för samarbetet de närmaste åren bör det övervägas att formulera en gemensam vision för arbetet. En gemensam vision som underbyggs av konkreta aktiviteter och är väl politiskt förankrad, sänder viktiga signaler om politiska målsättningar och intentioner.

”Norden – ledande i grön tillväxt”/ ”The Nordics – leading in green growth”

Visionen ”Norden – ledande i grön tillväxt” understryker, att de nordiska länderna tillsammans utnyttjar sin position när det gäller energieffektivisering, utveckling av hållbar energi, miljömedvetenhet, innovations- och forskningssatsningar och höga internationella målsättningar på miljö/klimatområdet. Genom att Norden agerar tillsammans kan satsningar inom grön tillväxt uppnå en större massa, skapa en större marknadsstorlek samt uppnå ett större politiskt genomslag i pågående internationella processer. Norden ska tillsammans verka för grön tillväxt genom att:

1. *utveckla nordiskt samarbete om testcenter för gröna lösningar.*
2. *samarbeta om utbildning och forskning för grön tillväxt.*
3. *främja förbrukningsflexibilitet på den nordiska elmarknaden.*
4. *samarbeta om gröna tekniska normer och standarder*
5. *samarbeta om gröna offentliga inköp*
6. *utveckla tekniker och metoder för avfallshantering*
7. *främja integrationen av miljö och klimat i utvecklingsarbetet*
8. *samordna och förstärka finansiering av gröna investeringar och företag.*

Rekommendationer på insatsområden

De nordiska länderna är redan igång med aktiviteter på området grön tillväxt. I syfte att uppfylla mandatet har arbetsgruppen försökt identifiera områden, där de nordiska länderna kan bygga på existerande styrkepositioner, utbygga dessa, koordinera bättre mellan de nordiska länderna och/eller ta täten i förhållande till den förväntade EU-utvecklingen. Arbetsgruppen rekommenderar följande åtta insatser.

1. Utveckla nordiskt samarbete om testcenter för gröna lösningar.

Att utveckla ny energiteknologi, och använda befintlig teknologi på ett smart sätt, är en av de absolut största utmaningarna som vi står inför globalt i förbindelse med den nödvändiga gröna omställningen.

För att forsknings- och utvecklingssatsningar ska omsättas till nya produkter, processer eller tjänster och genom industrialisering nå marknaden, krävs ofta att de kan demonstreras i en realistisk miljö i exempelvis testbäddar, pilotanläggningar eller demonstratorer. Test- och demonstrationsanläggningar är kostnadskrävande och kräver en viss kritisk massa för att kunna etableras. Beläggningen på demonstrationsanläggningen blir därför ofta en kritisk faktor för fortsatta investeringar och utveckling av anläggningen. Detta är extra viktigt för små företag respektive länder eftersom de själva ofta har begränsad möjlighet att utvärdera nya lösningar. Ett exempel är forskningsanläggningen *European Spallation Source* (ESS) i Lund som idag har 16 partnerländer, varav 4 är nordiska. Det kan i vissa fall finnas en stor potential med gemensam koordinering och pooling av nationella resurser vad gäller testanläggningar.

Möjliga områden kan inkludera andra generationens biobränsle, vindkraft, solenergi, geotermisk energi, "smart grids", skeppsfart, energilagring, elfordon och energiefektivisering av byggnader.

Vilka konkreta behov som föreligger samt inom vilka teknikområden nyttan är störst behöver analyseras grundligt. I arbetet bör man ta hänsyn till samarbetserfarenheterna från det nordiska *Toppforskningsinitiativet* (TFI) som samtidigt har aktuella forskningsprogram som rör både klimat och energiområdet, samt att utveck-

lingen av anläggningarna bör ske i nära samverkan med näringslivet för att nå sin fulla potential. I utvecklandet av ett nordiskt samarbete omkring testanläggningar ska det arbete som pågår inom EU:s beaktas.

De nordiska statsministrarna föreslår ge energiministerrarna, i samarbete med närings-, forsknings-, transport- och jordbruksministrarna, i uppdrag att:

– undersöka möjligheterna för att utveckla ett nordiskt samarbete omkring existerande nationella ordningar där energiteknologi kan testas och utvecklas i stor skala, samt undersöka möjligheterna och mervärdet av att etablera nya gemensamma nordiska test- och demonstrationsanläggningar.

Tänkbara aktörer: näringslivet, de nordiska systemoperatörerna (TSO:er), Nordiskt innovationscenter (NICE), Nordisk energiforskning (NEF), NordForsk, TFI, nordiskt projekt om transportenergi, SamNordisk skogsforskning (SNS), Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ).

2. Samarbete om utbildning och forskning för grön tillväxt

Om de nordiska länderna ska ta en ledande position inom innovation och grön tillväxt så förutsätter det att långsiktiga satsningar i kunskaps- och forskningsutveckling prioriteras.

Då de nordiska länderna var för sig är för små att kunna vara ledande på många forskningsområden, kan betydande skalfördelar i vissa fall uppnås om man samarbetar över nationsgränserna. De nordiska länderna är långt framme i sådant samarbete, men ytterligare ansträngningar kan göras.

Hösten 2008 gick de nordiska länderna samman om den största nordiska forsknings- och innovationssatsningen någonsin, det nordiska toppforskningsinitiativet (TFI). Med en budget på 400 miljoner danska kronor över fem år, deltar nordiska aktörer och ett stort antal nationella institutioner. TFI baseras på engagemang från de nationella institutionerna och forsknings- och innovationsmiljöerna,

särskilt forsknings- och innovationsfinansiärerna, och där samarbete från näringslivet och industrin ges stor vikt för att säkra forskningsresultatens användande. I arbetet med att stärka nordiska FoU-satsningar på grön tillväxt är det centralt att bygga vidare på erfarenheterna från TFI och särskilt beakta den resurs som de nordiska universiteten utgör.

De nordiska statsministrarna föreslår ge utbildnings- och forskningsministrarna, i samarbete med energi- och näringsministrarna, i uppdrag att:
– kartlägga möjligheterna och mervärdet för att samarbeta omkring nationella utbildnings- och forsknings-satsningar som har betydelse för grön tillväxt.

Tänkbara aktörer: nationella forsknings- och innovations-aktörer, TFI, NordForsk, Nordisk energiforskning (NEF), Nordiskt innovationscenter (NiCe), Nordiskt universitets-samarbete (NUS), de tekniska universiteten i Norden (Nordtek), SamNordisk skogsforskning (SNS) och Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKI).

3. Främja förbrukningsflexibilitet på den nordiska elmarknaden

Den nordiska elmarknaden är ett utmärkt exempel där man skapat en gemensam integrerad marknad. Det pågår kontinuerligt arbete med att fortsätta utveckla den nordiska elmarknaden, vilket bl.a. inkluderar genomförande av strategiskt viktiga nätinvesteringar. En av de utmaningar som finns på elmarknaden är stabiliteten i överföringsnätet, där förbrukning och produktion måste vara i balans vid varje tillfälle.

Traditionellt har man löst perioder där det funnits ett underskott på elektricitet med att använda backup-kapacitet (t.ex. kol, gas och olja). Utbyggnad av vindkraft, som bidrar till att nå de gemensamma klimat- och energimålen samt till att säkra leverantörssäkerheten, ställer allt större krav på balansregleringen. Jämfört med andra länder har Norden här en stor fördel genom stor tillgång till snabbt reglerbar vattenkraft. Denna fördel utnyttjas på den gemensamma nordiska elmarknaden. För att säkra och förbättra balansen mellan utbud och

efterfrågan i framtiden, är det behov för ytterligare harmonisering av den nordiska elmarknaden, bl.a. med fokus på en mer flexibel förbrukning. Härigenom skulle behovet av miljöstörande reservkraft kunna minska och skapa möjlighet för att öka andelen förnybar energi i det nordiska elnätet.

Elmarknadens funktion skulle förbättras med tydliga incitament för en mer flexibel förbrukning, där det lönar sig att minska sin förbrukning i perioder av höga priser. En av förutsättningarna för att konsumenterna ska kunna omfördela sin efterfrågan på el är kunskap om sin elförbrukning och elpriserna timme för timme. Utvecklingen av så kallade smarta elmätare/smarta nät är centralt för att kunna ge konsumenterna denna kunskap. Detta är ett område som de nordiska länderna var för sig under många år bedrivit ett omfattande arbete omkring.

Ett möjligt initiativ skulle också kunna vara att starta ett samarbete med ledande aktörer inom industrin och andra kundgrupper för att öka medvetenheten kring flexibel förbrukning och ökad energieffektivisering. Detta kan göras på flera sätt. En erfarenhet från Storbritannien är att invitera de 5–10 största företagen inom energiintensiva industrier att utveckla en idékatalog för att dela med sig av de bästa erfarenheterna.

De nordiska statsministrarna föreslår ge energiministrarna, i samarbete med näringsministrarna, i uppdrag att:
a förstärka fokuseringen på efterfrågesidan i samarbetet omkring elmarknadsfrågor i Norden, bland annat främja flexibel elförbrukning och ett nordiskt erfarenhetsutbyte och samordning för utveckling och implementering av smarta nät, inklusive elmätare.
b främja ett samarbete med ledande aktörer inom industrin och tjänstesektorn för att dela erfarenheter och best-practice i förbrukarflexibilitet och energieffektivisering

Tänkbara aktörer: näringslivet, nordiska systemoperatörerna (TSO:er), nationella energimyndigheterna och Nordiska arbetsgruppen för hållbar konsumtion och produktion (HKP).

4. Samarbeta om gröna tekniska normer och standarder

Många näringsgrenar som är relevanta för grön tillväxt är starkt reglerade. Tekniska byggnormer, mål för energianvändningen i byggnader, regleringar för att koppla på förnyelsebara energikällor till elnätet är några exempel. Dessa regleringar och normer är idag i största utsträckning nationellt bestämda. Trots att de nordiska länderna har mer liknande utgångspunkter och målsättningar än EU-länderna så har det hittills inte genomförts något större samarbete när det handlar om normer och standarder. Flera områden har en omfattande EU-reglering. Här bör de nordiska länderna koordinera och stärka insatserna med att påverka bestämmelsen av normer och standarder, som kan främja energieffektiviteten i EU/EES. På andra områden kan Norden ställa mer ambitiösa krav än vad som aktuellt i EU, i syfte att behålla och dra nytta av den goda position man har på området. Det finns en möjlighet för de nordiska länderna (exempelvis genom de särskilda klimatförhållandena^{xii}) att samordna byggnadsstandarder och regler, så att t.ex. komponentkrav kan utformas på samma sätt. Dessutom är det under vissa omständigheter möjligt att fastsätta nordiska minimumnivåer på en striktare nivå än i eventuella EU-regleringar, såvitt detta inte utgör en omotiverad marknadsbarriär. Där man kan börja med områden som har störst påverkan (t.ex. pannor, fönster och dörrar).

Det finns stora vinster med att de nordiska länderna stärker samarbetet omkring koordinering av regelverk, så att gröna entreprenörer, gröna energileverantörer och företag med energibesparande produkter kan se Norden som en gemensam marknad och inte som idag flera olika små marknader. Norden ska bli en föregångsregion i Europa inom arbetet med gröna normer och krav.

De nordiska statsministrarna föreslår ge:

- a *näringsministrarna, i samarbete med energi- och bostadsministrarna, i uppdrag att identifiera de viktigaste 4–5 områdena på byggnadsområdet där tekniska normer och standarder lämpar sig för nordisk koordinering, samt utvecklar förslag till hur barriärerna på dessa områden kan tas bort.*

- b *energiministrarna, i samarbete med närings- och miljöministrarna, i uppdrag att genom det nordiska samarbetet verka för att EU:s arbete med ecodesign och energimärkningskrav på flera produkttyper blir mer ambitiöst. Det handlar om att i första hand säkerställa att arbetet inom ramen för de gällande arbetsplaner genomförs. Därtill bör de nordiska ministrarna verka för att kommande arbetsplan för energirelaterade och energiförbrukande produkter omfattar produktkrav som utifrån ett nordiskt perspektiv är av intresse.*

Tänkbara aktörer: näringslivet, nordiska standardiseringsmyndigheter, nationella tekniska forskningsinstitut, nationella certifieringsmyndigheter, nordiskt projekt om klimatvänligt byggande.

5. Samarbeta om gröna offentliga inköp

De nordiska välfärdssystemen innebär att vi har en stor och välorganiserad offentlig sektor som också är en viktig marknadsaktör när det gäller investeringar och inköp. De offentliga inköpen omfattar 16 procent av BNP i de nordiska länderna, och för vissa produkter är den offentliga sektorn den enskilt största köparen. Sammanlagt motsvarar inköpen i de nordiska länderna ett värde på 66 156 miljoner euro årligen.^{xiii} Det råder inget tvivel om att offentliga inköp kan spela en stor roll i att påverka den privata sektorn till att utveckla grönare produkter, tjänster och teknik i de nordiska länderna. Samtidigt gör hänsynen till omkostnader, för såväl konsumenter som för de offentliga budgeterna, att offentliga inköp fortsatt skall göras så billigt och bra som möjligt. Ofta innebär dock miljöhänsyn vid inköp att det blir billigare, t.ex. produkter som förbrukar mindre energi.

Miljömärkningen Svanen gäller numera i 63 produkt- och tjänstegrupper och har även påverkat framväxten av europeiska miljömärkningar. Miljö- och energimärkningar kan utgöra viktiga instrument när det gäller att påverka också de offentliga inköpen. Det finns en stor potential att även se offentliga inköp ur ett perspektiv av ”gröna affärsmodeller” där hela affärskedjan inkluderas. För att säkra att arbetet blir så resurseffektivt som möjligt, bör det nordiska arbetet komplettera och samordnas med EU:s arbete om gröna

inköpskriterier, miljömärkning och övriga märkningsordningar, som bl.a. uttrycks i EU:s energimärkningsdirektiv.^{xiv}

De nordiska statsministrarna föreslår ge näringsministrarna, i samarbete med miljö- och energiministrarna, i uppdrag att:

– initiera ett arbete för att, i ett första steg, identifiera områden och produktgrupper där gröna inköpsstandarder är mest effektiva i jämförelse med andra styrmedel, samt i ett andra steg undersöka möjligheter att samordna gröna inköpsstandarder nordiskt. Där gröna affärsmodeller kan utgöra ett nyttigt supplement till märkningsordningarna kan det ingå i arbetet.

Tänkbara aktörer: Svanen-märket, nationella konkurrensmyndigheter och den nordiska arbetsgruppen för hållbar konsumtion och produktion (HKP), myndigheter som ansvarar för offentlig upphandling och teknikupphandling.

6. Utveckla tekniker och metoder för avfallshantering

Frågan om avfallshantering och återvinning har de senaste åren fått allt större uppmärksamhet, inte minst i EU. EU har beslutat om målsättningen att år 2020 ska 50 procent av hushållsavfallen och 70 procent av byggnads- och rivningsmaterialen återvinnas. En del av de nordiska länderna är väl positionerade i jämförelse med både EU och OECD när det gäller avfallshantering och återvinning, men vi är fortfarande långt ifrån att vara kretsloppssamhällen.

Det finns en möjlighet för de nordiska länderna att utnyttja sin framskjutna position och samarbeta om att vara i täten av utvecklingen mot ett kretsloppssamhälle. Detta kan ge ett försprång som har möjligheter att ge avtryck genom global export av metod och teknik. Även trenden med starkt ökade råvarupriser, som setts de senaste åren, ger argument till en sådan nordisk satsning.

De nordiska statsministrarna föreslår ge miljöministrarna, i samarbete med energiministrarna och näringsministrarna, i uppdrag att:

– utveckla gemensamma nordiska metoder och tekniker för utvalda avfallsgrupper, t ex. bygg- och anläggningsavfall, matspill och eventuellt skrotningsavfall från järn och metall, där det finns en känd potential för att skapa ett resurseffektivt kretslopp på avfallsområdet.

Tänkbara aktörer: Nordisk avfallsgrupp (NAG), den nordiska arbetsgruppen för hållbar konsumtion och produktion (HKP), nordiska miljö- och ekonomigruppen (MEG), Nordisk energiforskning (NEF).

7. Främja integrationen av miljö och klimat i utvecklingssamarbetet

De nordiska länderna är internationellt sett stora givare inom utvecklingssamarbete till utvecklingsländer. Sverige, Norge och Danmark bidrar med omkring 1 procent av BNI till utvecklingsbistånd. År 2009 var de totala nordiska (exklusive Island) nettoutgifterna för statligt internationellt bistånd 13,98 miljarder USD^{xv}.

I såväl Sverige, Danmark och Norge som i Finland har miljö- och/eller klimat kommit in som målsättningar och insatsområden som styr utvecklingssamarbetet, men mer kan göras för att ytterligare integrera miljömässiga aspekter i det obundna utvecklingsbiståndet. Att i högre grad integrera en grön profil i utvecklingsbiståndet utgör en stor potential för att främja fattigdomsbekämpning, förbättra miljön, och stärka social och ekonomisk utveckling i de minst utvecklade länderna. Om de nordiska länderna kan agera gemensamt genom våra effektiva biståndsorgan samt i samverkan med andra aktörer, inte minst i den privata sektorn, finns det möjligheter att ett ökat grönt fokus även implementeras internationellt och ger en långt större möjlighet att påverka miljön globalt.

De nordiska länderna arbetar redan tillsammans med klimat- och miljöinriktade biståndssatsningar inom ramen för Nordiska utvecklingsfonden (NDF). I samarbete med Nordic Environment Finance Corporation (NEFCO) har NDF lanserat Nordic Climate Facility

(NCF) som möjliggör utväxling av teknik, kunskap och innovativa idéer mellan de nordiska länderna och låginkomstländer inom området klimatförändring.

De nordiska statsministrarna föreslås ge de nordiska bistånds-/utvecklingsministrarna i uppdrag att:
– främja samverkan av det nordiska utvecklingssamarbetet och stärka dess gröna inriktning, samt undersöka möjligheterna för hur Nordic Climate Facility kan utvecklas ytterligare.

Tänkbara aktörer: Nationella biståndsorgan, NDF samt NEFCO.

8. Samordna och förstärka finansiering av gröna investeringar och företag.

För att främja växande gröna företag och investeringar som medför att Norden kan vara ledande i grön tillväxt så är möjligheterna till att finansiera satsningar och projekt centralt. I tillägg till privata investeringar kan de nordiska länderna möjliggöra finansiering gemensamt genom de nationella budgetarna, men även genom att utnyttja redan befintliga finansieringsorgan där Nordiska ministerrådet (NMR) är huvudman och som finansieras genom den nordiska budgeten eller där de nordiska länderna är ägare.

Organ som kan vara aktuella på området grön tillväxt är Nordiska Investeringsbanken (NIB), som erbjuder lånemöjligheter för projekt och företag som förbättrar miljön/klimatet och/eller ger bidrag till stärkt konkurrenskraft. Andra relevanta organ är Nordic Environment Finance Cooperation (NEFCO) som ger lån eller investerar i miljöprojekt i framförallt Ryssland, Ukraina och Vitryssland, samt Nordiska utvecklingsfonden (NDF) som ger stöd till utvecklingsprojekt på klimat- och miljöområdet. I tillägg till dessa organ finns det en rad nordiska institutioner som kan spela en väsentlig roll för att utveckla ”Norden – ledande inom grön tillväxt”, dessa är Nordisk Energiforskning (NEF), NordForsk, samt Nordiskt innovationscenter (NICe).

Andra relevanta institutioner är Europeiska Investeringsbanken (EIB) och Europeiska Investeringsfonden (EIF), som i samarbete med Nordisk InnovationsCenter (NICe) har utarbetat ett förslag till en Nordic Innovation Fund. Behovet av en fond i regionen har också adresserats i EU:s Östersjöstrategi som ett möjligt flaggskeppsprojekt.

De nordiska statsministrarna föreslås ge finansministrarna, i samarbete med näringsministrarna och energiministrarna, i uppdrag att:
– ge förslag till hur de kan samordna och förstärka sina insatser i finansiella institutioner där de nordiska länderna är centrala aktörer för att stödja finansieringen av växande gröna företag och investeringar.

Tänkbara aktörer: näringslivet, NIB, NEFCO, NDF, EIB, EIF och nationella riskkapitalfinansierare.

Tidplan för återsrapportering

De ansvariga ministrarna för respektive insatsområde ombeds att återsrapportera om status och framsteg i arbetet i samband med statsministrarnas sommar möte 2012.

Bilaga 1

Medlemmar i den nordiska task forcen/arbetsgrupp för grön tillväxt

Danmark: (ordförande)

Martin Lindgreen, Kontorschef, Klima og Energiministeriet
(Från och med mötet den 4 maj 2011)

Peder Lundquist, Afdelingschef, Klima og Energiministeriet.
(Fram till mötet den 4 maj 2011)

Finland:

Hanna Hämmäläinen, Konsultativ tjänsteman, Arbets- och näringsministeriet.

Norge:

Øyvind Lone, Seniorrådgiver, Miljøverndepartement,

Åland:

Robert Mansén, Verksamhetschef, Ålands teknologisentrum,

Færøerne:

Oyvindur av Skarði, Fuldmættig, Vinnumálaráðið (Erhvervsministeriet)

Sverige:

Lars Lundberg, Departementsråd, Finansdepartementet.

Grønland:

Peter Hansen, Seniorrådgiver

Island:

Benedikt Höskuldsson, Ambassaderåd (minister-counsellor) og speciel representant vedrørende energispørgsmål, Udenrigsministeriet.

Nordiska ministerrådet:

Kristian Birk, Avdelningchef, Tillväxt och Klimat.

Sekretariat:

Astrid Rathe, Fuldmættig, Klimat- og Energiministeriet Danmark.
Ola Yndeheim, Seniorrådgivere, Nordiska ministerrådet.

Fotnoter

ⁱ McKinsey & Company (februari 2011), Green Growth for Nordic Prosperity. Kan rekvideras från Nordiska ministerrådet.

ⁱⁱ Vista analyse (2011), Greening the economy: Nordic experiences and challenges.

ⁱⁱⁱ Kunskap för grön tillväxt (2011), Sweco Eurofutures AB.

^{iv} Green Paper on Green business models in the Nordic Region – A key to promote sustainable growth (oktober 2010) – http://www.foranet.dk/media/27577/greenpaper_fora_211010.pdf

^v OECD, “Toward green growth” Synthesis Report Meeting of the Council at Ministerial Level, 25–26 May 2011

^{vi} Global Insight (real), IEA WEO 2008 reference scenario, McKinsey Global Abatement Cost Curve v 2.0 (2030), FAO 2008, US Census Bureau (June 2010), IEA 2010

^{vii} World Energy Outlook (2010). International Energy Agency (IEA)

^{viii} Kaamen, Kapadia och Fripp 2004 “Putting Renewables to Work: How many Jobs Can the Clean Energy Industry Generate?”, RAEI Report, University of California Berkeley.

^{ix} Whiteley, M., A. Zervos, M. Timmer and F. Butera (2004), MITRE Project Overview Report: Meeting the Targets and putting Renewable Energies to Work, European Commission DG TREN Alternat project, Brussels, tillgängligt på <http://mitre.energyprojects.net>

^x Vista analyse (2011), Greening the economy: Nordic experiences and challenges

^{xi} Målsättningarna med Toppforskningsinitiativet är att det i korta drag ska bidra till att: profilera Norden som ledande inom de definierade områdena innanför energi och klimatsektorn; stärka nationella forsknings- och innovationssystem; skapa större fackmiljöer som spänner tvärs över landgränserna och understödjer ökad mobilitet av kompetenser; säkra yttersta kvalitet inom forskning och innovation genom att knyta samman de starkaste nordiska miljöerna; vara en plattform för ökat internationellt samarbete i och utanför EU. Stärka nordiskt deltagande inom EU:s program. Stärka Nordens konkurrenskraft genom att använda forskning och innovation som konjunkturstabiliserande insatser.

^{xii} EU:s byggnadsdirektiv, preambel 11 (Direktiv 2010/31/EU)

^{xiii} <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>.

^{xiv} *Länderna ska eftersträva att samordna användandet av märkningsordningar för att främja energieffektiva offentliga inköp. Om en produkt omfattas av EU:s märkningsdirektiv, skall länderna sträva efter att enbart upphandla produkter som uppfyller kriterierna för de högsta prestandanivåerna och som tillhör den högsta energieffektivitetsklassen. Medlemsstaterna får också kräva att de upphandlande myndigheterna endast upphandlar produkter som uppfyller kriterierna. Medlemsstaterna får besluta att dessa kriterier endast ska tillämpas om detta är kostnadseffektivt, ekonomiskt genomförbart och tekniskt lämpligt samt om tillräcklig konkurrens råder. EU:s märkningsdirektiv, artikel 9 om offentliga inköp och incitament (Direktiv 2010/30/EU)*

^{xv} www.oecd.org/dac/stat

norden

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18
DK-1061 Köpenhamn K

www.norden.org

Norden – ledande inom grön tillväxt

Rapport från de nordiska statsministrarnas
arbetsgrupp för grön tillväxt

Som en uppföljning på 2010 års nordiska globaliseringsforum den 20 maj i Snekkersten Danmark med temat "Grön tillväxt– perspektiv för ett stärkt nordiskt samarbete", beslutade de nordiska statsministrarna att en task force/arbetsgrupp med fokus på grön tillväxt skulle utses. Task forcens/arbetsgruppens uppgift är att kartlägga specifika nordiska styrkepositioner och konkreta områden där nordiskt samarbete skapar och kan skapa ett mervärde. Task forcens/arbetsgruppens rapport ska presenteras och diskuteras i samband med 2011 års nordiska globaliseringsforum.